

RAPORT SEMESTRIAL DE PROGRES

**PRIVIND IMPLEMENTAREA PROIECTULUI „SPORIREA ROLULUI
PACIENTULUI ȘI A COMUNITĂȚII ÎN CONTROLUL TUBERCULOZEI ÎN
MOLDOVA” SEMESTRUL 1, ANUL 2015**

INFORMAȚII GENERALE DESPRE GRANT

Titlul Programului	Sporirea rolului pacientului și a comunității în controlul tuberculozei în Moldova, 2010-2015
Donator:	Fondul Global pentru Combatere SIDA, Tuberculozei și Malariei
Numărul grantului	MOL-T-PAS
Recipientul Principal:	Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS)
Data semnării acordului:	25 octombrie 2010
Finanțarea aprobată pentru perioada a II-a:	Perioada 2: 3,631,773.00 Euro
Durata perioadei a II-a:	01 ianuarie 2013 – 30 iunie 2015
Perioada de raportare:	01 ianuarie 2015 – 30 iunie 2015

ACRONIME ȘI ABREVIERI

AFI	Asociația Obștească „AFI”
AMP	Asistența Medicală Primară
APL	Autoritate Publică Locală
BOM	Biserica Ortodoxă a Moldovei
CCSTB	Centru Comunitar pentru suportul pacienților cu tuberculoză
CNC	Consiliul național de coordonare a programelor naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și control al tuberculozei
DOT	Tratament Direct Supravegheat
DOTS	Directly Observed Treatment, Short Course (tratament de scurtă durată direct observat)
Fondul Global	Fondul Global pentru Combaterea SIDA, Tuberculozei și Malariei
FSM	Fundația Soros-Moldova
HIV	Virusul Imunodeficienței Umane
IFP	Institutul de Ftiziopneumologie ”Chiril Draganiuc”
M&E	Monitorizare și Evaluare
MDR-TB	Tuberculoză multi-drogrezistentă
MMPSF	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
MS	Ministerul Sănătății
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizație Neguvernamentală
PGM	Program de Granturi Mici
PNCT	Programul Național de Control al Tuberculozei
PTH	Persoanele care trăiesc cu HIV
SIDA	Sindromul Imunodeficienței Umane
SR	Sub-recipient
RP	Recipient principal
TB	Tuberculoză
USMF	Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
XDR-TB	Tuberculoză cu rezistență extinsă

CUPRINS

INFORMAȚII GENERALE DESPRE GRANT	1
ACRONIME ȘI ABREVIERI	2
INTRODUCERE.....	4
DESCRIEREA GENERALĂ A PROIECTULUI	5
SUMARUL REALIZĂRILOR	7
ACTIVITĂȚILE IMPLEMENTATE ȘI REZULTATE	9
<i>Activitatea: Suport echipelor multidisciplinare ale Centrelor Comunitare .....</i>	<i>9</i>
<i>Activitatea: Instruirea echipelor multidisciplinare ale Centrelor Comunitare .....</i>	<i>9</i>
<i>Activitatea: Vizitele de monitorizare / supervizarea Centrelor Comunitare .....</i>	<i>10</i>
<i>Activitatea: Granturi pentru ONG în îmbunătățirea controlului TB la nivel de comunitate.....</i>	<i>10</i>
<i>Activitatea: Instruirea membrilor ONG în controlul TB .....</i>	<i>11</i>
<i>Activitatea: Instruirea voluntarilor de la ONG în aspecte comunitare ale TB.....</i>	<i>12</i>
<i>Activitatea: Sesiuni de informare pentru membrii Ligii Naționale PTH.....</i>	<i>12</i>
<i>Activitatea: Întruniri pentru grupurile de la egal la egal.....</i>	<i>13</i>
<i>Activitatea: Dezvoltarea grupurilor de suport reciproc: program de granturi.....</i>	<i>13</i>
<i>Activitatea: Suportul rețelelor de educatori de la egal la egal, formarea capacităților și supravegherea activității acestora .....</i>	<i>14</i>
<i>Activitatea: Elaborarea, publicarea și distribuirea materialelor informative cu privire la TB în rândul populației generale .....</i>	<i>14</i>
<i>Activitatea: Evenimente de advocacy despre TB la nivel local .....</i>	<i>14</i>
<i>Activitatea: Prezentarea programelor de televiziune și de radio pentru populație despre TB .....</i>	<i>15</i>
<i>Activitatea: Colaborarea cu mass-media .....</i>	<i>15</i>
OBIECTIVUL 2. ASIGURAREA UNUI MANAGEMENT EFICIENT AL CAZURILOR DE TB PRIN	
SUPTUL PACIENȚELOR ȘI FORTIFICAREA CAPACITĂȚILOR SISTEMULUI DE SĂNĂTATE	16
<i>Activitatea: Suport pentru aderența la tratament: motivarea pacienților cu TB sensibilă .....</i>	<i>16</i>
<i>Activitatea: Îmbunătățirea aderenței la tratament: sesiuni de educare și consiliere a pacienților în ambulator.....</i>	<i>16</i>
<i>Activitatea: Educarea pacientului și sesiuni de consiliere psihologică .....</i>	<i>17</i>
<i>Activitatea: Suport pentru aderența la tratament: motivarea pacienților cu TB-MDR.....</i>	<i>17</i>
<i>Activitatea: Cursuri de instruire pentru personalul medical din serviciul ftiziopneumologic .....</i>	<i>17</i>
<i>Activitatea: Participarea personalului din echipa de implementare a Programului Național de Control al Tuberculozei și echipa Monitorizare și Evaluare la cursuri de instruire și evenimente internaționale peste hotarele țării.....</i>	<i>18</i>
<i>Activitatea: Vizite de monitorizare de către PNCT.....</i>	<i>19</i>
<i>Activitatea: Fortificarea capacităților personalului medical din sectorul de medicină primară .....</i>	<i>19</i>
<i>Activitatea: Elaborarea și imprimarea ghidurilor în controlul tuberculozei .....</i>	<i>19</i>
<i>Activitatea: Conferință inter-raională pentru serviciul de medicină primară și cel de ftiziopneumologie.....</i>	<i>19</i>
ANEXĂ. LISTA ONG-URILE CARE AU IMPLEMENTAT PROIECTE ÎN DOMENIUL TB ÎN CADRUL	
PROGRAMUL DE GRANTURI MICI ÎN 2015:	21
INDICATORII DE PERFORMANȚĂ AI PROGRAMULUI.....	23
UTILIZAREA FONDURILOR	26

INTRODUCERE

Ca urmare a necesității controlului tuberculozei în Republica Moldova, precum și costului ridicat al intervențiilor complexe în domeniu, Consiliul național de coordonare a Programelor Naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și control al tuberculozei a aplicat pentru suport financiar suplimentar de la Fondul Global de Combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei în cadrul Runderi a 9-a.

În rezultat, Fondul Global a aprobat finanțarea Aplicației înaintate de CNC în scopul susținerii activităților stipulate în Programul Național de Control al Tuberculozei. Începând cu Runda a 8-a, în conformitate cu cerința donatorului, este implementat mecanismul dublu de urmărire a finanțării (Dual tracking finance), respectiv resursele financiare ale Fondului Global destinate țării sunt gestionate prin intermediul a doi Recipienti Principali (RP) - guvernamental și neguvernamental.

Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS), organizație independentă, neguvernamentală, necomercială și non-profit, a fost selectată în calitate de Recipient Principal neguvernamental de către CNC, în baza unui concurs deschis și transparent.

Astfel, conform acordului de grant nr. MOL-T-PAS, implementarea grantului este împărțită în două perioade: prima perioada fiind realizată - 01 octombrie 2010 – 31 decembrie 2012, și a doua perioadă este programată pentru 01 ianuarie 2013 - 30 iunie 2015.

În conformitate cu Aplicația țării și acordul de grant, în perioada a doua de implementare sunt determinați trei Sub-recipienti pentru implementare a anumitor componente ale programului:

- Fundația Soros-Moldova;
- Asociația Obștească "AFI" (ex-ONG "Carlux");
- IMSP Institutul de Ftiziopneumologie "Chiril Draganiuc".

Centrul PAS împreună cu Sub-recipientii implementează activitățile grantului în colaborare cu Consiliul național de coordonare a Programelor Naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și control al tuberculozei, Ministerul Sănătății, Programul Național de Control al Tuberculozei, instituțiile din subordinea ministerului, autoritățile publice locale, Oficiul OMS din Moldova și organizațiile neguvernamentale active în domeniul TB.

DESCRIEREA GENERALĂ A PROIECTULUI

TB a devenit o problemă majoră de sănătate publică, după ce Moldova a obținut independența în 1991 și continuă să reprezinte o povară mare pentru populația țării. Rata estimativă de cazuri notificate este de 170 per 100,000 persoane, ceea ce plasează Moldova pe locul trei în rândul celor 53 de țări cu cea mai înaltă rată de notificare din Regiunea Europeană conform Organizației Mondiale a Sănătății (Supravegherea Tuberculozei în Europa, ECDC, 2009).

Tratamentul sub directă supraveghere, curs scurt (DOTS) este strategia oficială pentru controlul TB în Moldova. DOTS a fost adoptat spre sfârșitul anului 2001 și a fost implementat în întreaga țară la începutul anului 2004, inclusiv sectorul penitenciar și regiunea Transnistreană. Directivele orientate spre reducerea poverii prin tuberculoză în Republica Moldova sunt stabilite în cadrul Programului Național de Control al Tuberculozei (PNCT) pentru anii 2011 - 2015 (Hotărârea Guvernului nr.1171 din 21 decembrie 2010).

Comparativ cu alte țări din Europa de Est, Republica Moldova se confruntă cu o povară mare a tuberculozei rezistente. Aceasta reprezintă un obstacol semnificativ pentru controlul eficient al epidemiei TB. Prevalența TB Multidrogrezistentă (TB-MDR) în 2009 a fost de 22,3% în rândul cazurilor noi de TB și 67.8% în rândul cazurilor de TB tratate anterior.

În pofida faptului că în anii 2005-2009 în Moldova a crescut rata de detectare a cazurilor noi de TB, rata cazurilor cu testul la spută pozitiv care au fost tratate cu succes nu s-a schimbat, sau chiar mai rău, a scăzut. Acest fenomen ar putea avea câteva cauze: prima cauză este confirmată și constată în implementarea insuficientă a tratamentului direct observat (DOT) în faza de ambulator a tratamentului. Conform rezultatelor vizitelor de evaluare ale Programului Național de Control al TB, numai 65% din pacienți urmează DOT în faza de continuare a tratamentului. Este evident că implicarea societății civile, a persoanelor cu TB și HIV, a mass-media și a comunității în general este crucială pentru succesul general în combaterea epidemiei și în realizarea țintelor pentru controlul TB și a țintelor de Dezvoltare a Mileniului în domeniul sănătății.

Guvernul Republicii Moldova este determinat să-și respecte angajamentul pentru combaterea maladiei și își mărește alocațiile financiare, resursele umane și cele ce țin de infrastructură pentru atingerea acestui scop. Cu toate acestea, din cauza constrângerilor economice, există discrepanțe financiare majore între fondurile disponibile și cele necesare pentru a realiza țintele ce țin de controlul TB, în special în ceea ce privește programele sociale și mobilizarea comunității.

Consiliul Național de Coordonare (CNC) al Republicii Moldova a elaborat o propunere pentru runda a 9 a Fondului Global intitulată "Sporirea rolului pacientului și a comunității în controlul tuberculozei în Moldova", în colaborare cu Guvernul și a organizațiilor non-guvernamentale (ONG), care va fi parte componentă a Programului Național de Control al Tuberculozei (PNCT) și care include un pachet de servicii și activități conexe bazate pe lecțiile învățate și pe capacitățile disponibile care au drept scop soluționarea curențelor de finanțare și cele existente în prestarea anumitor servicii fiind direcționate spre reducerea nivelului de epidemie în Moldova. Din 1 octombrie 2010, a fost lansată implementarea a R9 în paralel cu activitățile planificate pentru cel de al doilea an din runda 8. Cu scopul de a îmbunătăți activitățile de implementare din cadrul ambelor runde, Fondul Global a consolidat aceste două runde în cadrul Grantului Nr. MOL-T-PAS.

Scopul general al ambelor runde consolidate este controlul TB prin accelerarea acțiunilor întreprinse de comunitate și societatea civilă pentru a opri răspândirea TB și pentru a reduce povara tuberculozei sensibile și rezistente în Republica Moldova. Prin realizarea obiectivelor Proiectului, Moldova contribuie la campania colectivă Stop TB. În timp ce fortificarea principalelor intervenții DOTS rămâne să fie cerința esențială pentru prevenirea rezistenței, în condițiile în care MDR-TB continuă să fie o mare povară, diagnosticarea timpurie și tratamentul adecvat a cazurilor cu forme de tuberculoză drog rezistente (TB-DR) sunt necesare pentru succesul general în combaterea epidemiei și în realizarea țintelor de control al TB și a țintelor de Dezvoltare a Mileniului în domeniul sănătății.

Beneficiarii programului sunt toți pacienții cu tuberculoză din țară, atât cei cu tuberculoză sensibilă, cât și cei cu forme rezistente la medicamente, pacienții vulnerabili, familiile grupurilor țintă, deținuții, personalul medical implicat în diagnosticare, personalul medical care este implicat în managementul și tratamentul cazurilor de TB sensibilă și TB-MDR, personalul care are contribuții la Programul Național de Control al Tuberculozei, și populația generală.

Grantul "Sporirea rolului pacientului și comunității în controlul tuberculozei în Moldova 2010-2015" începând cu 01 Ianuarie 2013 a trecut în faza II de implementare. Perioada a II a grantului va fi realizată în anii 2013-2015.

Scopul programului:

Scopul programului este reducerea poverii tuberculozei în Republica Moldova.

Obiectivele programului:

- 1) Fortificarea implicării comunității și extinderea parteneriatului pentru controlul efectiv al TB.
- 2) Asigurarea unui management eficient al cazurilor de TB prin suportul pacienților și fortificarea capacităților sistemului de sănătate.

Direcțiile de activitate:

Fortificarea capacității Centrelor Comunitare pentru suportul tratamentului pacienților în condiții de ambulatoriu;

- Acordarea de granturi ONG;
- Susținerea implicării grupurilor cu risc înalt de TB: PTH;
- Sporirea nivelului de informare despre TB prin echipele de la egal la egal;
- Organizarea campaniilor de comunicare și mobilizare socială;
- Suport motivațional pentru pacienții cu TB sensibilă;
- Suport motivațional pentru pacienții cu TB multidrog-rezistentă;
- Fortificarea capacităților personalului medical din domeniul tuberculozei;
- Fortificarea capacităților personalului medical din medicina primară în managementul cazurilor de tuberculoză.

SUMARUL REALIZĂRILOR

În anul 2015, cu scop de a fortifica implicarea comunității și extinderea parteneriatului pentru controlul efectiv al TB, au fost implementate următoarele activități:

În cadrul a 10 instituții medico-sanitare publice și-au continuat activitatea Centrele Comunitare pentru suportul pacienților cu tuberculoză. Au fost realizate diferite activități pentru a sprijini serviciul de ftiziopneumologie în oferirea serviciilor medicale, de consiliere și asigurare a suportului în obținerea asistenței sociale și juridice, la necesitatea pacienților. Adicional, Centrele Comunitare au organizat măsuri cu scop de informare și mobilizare a comunității cu privire la prevenirea răspândirii TB, inclusiv în colaborare cu autoritățile publice locale.

O altă direcție în sporirea rolului și implicării comunității în realizarea programului TB este extinderea numărului de organizații non-guvernamentale (ONG) și dezvoltarea capacităților acestor organizații. ONG-urile completează activitățile serviciului de sănătate în informarea și educarea societății, co-participă la tratamentul DOT, identifică grupurile vulnerabile și redirecționează potențialii pacienți spre instituțiile sanitare. În semestrul raportat 7 ONG, inclusiv două organizații non-guvernamentale din regiunea Transnistria, au beneficiat de granturi mici și au implementat proiecte în domeniul controlului TB.

De asemenea, programul susține activități orientate spre intensificarea colaborării programului de control al TB și HIV, inclusiv prin creșterea implicării comunității relevante. În această direcție sunt acordate granturi pentru formarea grupurilor de suport al pacienților și oferirea suportului în dezvoltarea capacității lor. O componentă importantă a proiectului „Sporirea rolului pacientului și a comunității în controlul tuberculozei în Moldova” reprezintă activitățile de advocacy, comunicare și mobilizare socială (ACSM). Scopul acestor acțiuni este de a sensibiliza populația generală și a anumitor grupuri vulnerabile cu privire la tuberculoză (TBC), obținerea unei participări mai active a comunității pentru a menține tuberculoza sub control.

Educarea și informarea pacientului, comunității, persoanelor cheie din sistemul de sănătate și din sistemele aferente, cât și mobilizarea societății în reducerea poverii TB, reprezintă o componentă majoră din programul de finanțare, fiind o continuitate a activităților de pledoarie și comunicare, lansate în anii precedenți. În acest sens sunt folosite diverse instrumente de implementare, cum ar fi: dezvoltarea rețelei de educatori de la egal la egal, elaborarea diverselor produse informaționale despre control al TB în funcție de grupul țintă, formarea cunoștințelor despre TB pentru jurnaliști, motivarea jurnaliștilor în abordarea subiectelor ce țin de informare și educare în domeniul TB prin sursele media etc.

Asigurarea unui management eficient al cazurilor de TB prin suportul pacienților și fortificarea capacităților sistemului de sănătate: creșterea aderenței pacienților la tratament este susținută în cadrul programului prin oferirea unui pachet motivațional complex, fiind evaluată necesitatea fiecărui pacient în parte, cum ar fi: pachet alimentar, set cu produse de igienă, acoperirea cheltuielilor de transport ori asigurarea transportării la domiciliu a medicamentelor, în dependență de caz.

De asemenea este prevăzută asistența pacienților cu TB aflați în tratament, la etapa de transfer din sistemul penitenciar în sistemul civil, prin susținerea lor în

perfectarea actelor de identitate , în cazul în care acestea lipsesc, referirea la medicul din teritoriu etc.

O altă componentă esențială în cadrul programului este fortificarea capacităților sistemului de sănătate și implicarea tuturor partenerilor în controlul TB. Programul prevede cursuri de instruire, ateliere de lucru, participarea la conferințe peste hotare și la nivel local. Toate aceste au ca obiectiv îmbunătățirea cunoștințelor personalului medical din ftziopneumologie și din medicina primară, despre managementul cazului de tuberculoză, în funcție de responsabilitățile personalului în acest algoritm. Parte componentă a programului sunt măsurile direcționate spre a îmbunătăți colaborarea serviciului ftziopneumologic, serviciului medicinei primare și a partenerilor din societatea civilă. Sunt programate organizarea ședințelor comune cu scopul de a aborda și soluționa problemele de management al TB, fortificarea colaborării, parteneriatelor. În cadrul grantului sunt asigurate în continuare activitățile de monitorizare și evaluare a implementării activităților de control al TB, de către echipa centrală al Programului Național de Tuberculoză.

Programul de susținere al PNCT include dezvoltarea permanentă a sistemului curent informațional de supraveghere și monitorizare a TB (SIMETB), ținând cont de noile recomandări ale OMS și cerințe ale PNCT în evidența și raportarea măsurilor realizate.

ACTIVITĂȚILE IMPLEMENTATE ȘI REZULTATE

OBIECTIVUL 1. FORTIFICAREA IMPLICĂRII COMUNITĂȚII ȘI EXTINDEREA PARTENERIATULUI PENTRU CONTROLUL EFECTIV AL TB

Ref. 2.2 . Fortificarea Centrelor Comunitare

Domeniul serviciilor oferite: Implicarea comunității în controlul TB

Activitatea: Suport echipelor multidisciplinare ale Centrelor Comunitare

Echipele Centrelor comunitare din cadrul celor 10 IMSP Spitale Raionale au fost susținute din grantul FG în primele 6 luni ale anului 2015. În 2015, Centrele Comunitare pentru suportul tratamentului pacienților în condiții de ambulatoriu (în continuare Centru Comunitar), au realizat activitățile programate, având drept obiective:

- susținerea și mobilizarea comunității în vederea prevenirii răspândirii epidemiei (informare și profilaxie) de tuberculoză;
- formarea continuă a aderenței la tratamentul antituberculos;
- identificarea potențialilor beneficiari ai centrului;
- efectuarea tratamentului strict supravegheat (DOT);
- oferirea programelor informaționale și de educare pentru pacienții de tuberculoză;
- acordarea serviciilor de consiliere psihologică, medicală, juridică pentru pacienții TB;
- organizarea și acordarea suportului social și DOT la domiciliu pentru persoanele cu TB care nu se pot deplasa;
- organizarea grupurilor de ajutor reciproc pentru persoanele cu TB și familiile acestora;
- asigurarea procesului de reintegrare și reabilitare în conformitate cu planurile individuale și cu standardele de calitate.

Pentru a îmbunătăți aderența pacienților la tratament, echipele Centrelor Comunitare au susținut serviciul de ftiziopneumologie prin: vizite la serviciul de medicină primară pentru identificarea riscului de abandon al tratamentului și informarea serviciului TB în vederea prevenirii acestuia, organizarea tratamentului DOT la domiciliu pentru pacienții din centrul raional în dificultate de a se deplasa la IMSP, instruirea la locul de muncă a personalului din medicina primară etc. Ținând cont, că în Centrul Comunitar este formată o echipă multidisciplinară, pacientul cu TB și membrii familiei au beneficiat de suport medical, consiliere psihologică, asistență pentru obținerea suportului social de la autoritățile abilitate și suport juridic, la necesitate.

O serie de activități ale Centrului Comunitar au fost orientate spre mobilizarea comunității, fortificarea colaborării cu autoritățile publice locale, instituții publice și private, pentru participarea lor în realizarea măsurilor de prevenire a răspândirii TB.

Activitatea: Instruirea echipelor multidisciplinare ale Centrelor Comunitare

Într-o fortificare a capacităților echipei din Centrele Comunitare, în semestrul 1 din 2015 a fost organizat un curs de instruire la care au fost prezenți 30 membri ai echipelor din Centre. Agenda cursului a inclus următoarele subiecte:

- Comunicarea interpersonală: scop, obiective, elemente de baza ale comunicării, tehnici;
- Bariere în comunicarea efectivă;
- Comunicarea cu bolnavii de TB, membrii familiei: tehnici;
- Consilierea: strategii, tehnici;
- Consilierea pacienților cu TB: pași în consilierea efectivă;
- Modelul de centru comunitar separat de sistemul medical. Metode de lucru, obiective, realizări;
- Raportarea Centrelor Comunitare în baza indicatorilor noi – recapitulări în baza primei raportări.

Activitatea: Vizitele de monitorizare / supervizarea Centrelor Comunitare

Activitatea Centrelor Comunitare este monitorizată de echipa PNCT în cadrul programului de monitorizare și evaluare a instituțiilor implicate în controlul tuberculozei și de un consultant, din cadrul proiectului, care efectuează vizite lunare la fiecare Centru Comunitar. Conform listei de indicatori raportați către Fondul Global, 2 indicatori fac referire la Centrele comunitare: rata de abandon printre cazurile noi de TB în Centrele Comunitare, raportat anual și numărul cazurilor noi de TB în tratament ambulatoriu, care primesc DOT din partea Centrelor Comunitare.

Până la 30.06.2015 au beneficiat 380 persoane cu TB de asistență DOT din partea Centrelor Comunitare. Centrul Comunitar, a oferit asistență la toți pacienții care au fost înregistrați în acea perioadă, atingând indicatorul în proporție de 118% comparativ cu ținta stabilită.

În contextul depunerii noii aplicații de grant către Fondul Global pentru combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei (Fondul Global), care a început la 1 iulie 2015, Republica Moldova a fost vizitată de către doi experți OMS în perioada 4-8 mai, 2015. Propunerea acceptată pentru urmării 2,5 ani, prevede continuarea finanțării centrelor existente și crearea a 37 de centre similare pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, pentru a evalua eficacitatea și relevanța modelului de îngrijire a pacienților cu tuberculoză propus, Fondul Global a solicitat Biroului Regional pentru Europa al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS EURO) să efectueze o vizită de monitorizare în Republica Moldova pentru a evalua eficiența centrelor comunitare existente în comparație cu cabinetele de ftiziopneumologie raionale, unde nu există centre comunitare.

Experții au avut o serie de vizite și întruniri atât cu angajații centrelor comunitare, beneficiarii serviciilor acestora, cât și cu reprezentanții APL din localitățile unde activează centrele și toți actorii-cheie implicați în controlul tuberculozei.

Raportul cu privire la evaluarea centrelor a fost elaborat în termenii stabiliți, de către experți și a fost prezentat Fondului Global pentru informare și luarea deciziilor.

Ref. 2.3. Programul de granturi mici pentru ONG

Domeniul serviciilor oferite: Implicarea comunității în controlul TB

Activitatea: Granturi pentru ONG în îmbunătățirea controlului TB la nivel de comunitate

În primul semestru al anului 2015, Fundația Soros-Moldova a acordat 6 granturi în domeniul tuberculozei implementate de 6 ONG în 7 teritorii, inclusiv în regiunea transnistreană (anexă).

Granturile aprobate de Fundația Soros - Moldova au fost orientate spre acoperirea problemelor stringente ale programului de control al TB precum: menținerea în tratament a persoanelor bolnave de TB cu risc sporit de pierdere din supraveghere, persoanele UDI, boschetarii, migrați și deținuți; asigurarea diagnosticării precoce a TB în rândul reprezentanților grupurilor vulnerabile de populație; sporirea rolului pacientului și comunității în controlul tuberculozei.

Activitățile realizate de ONG în perioada indicată au fost:

- Creșterea aderenței la tratament a pacienților cu TB - 89 pacienți în abandon au fost reînțorși în tratament;
- Educarea și informarea pacienților: s-au efectuat 390 vizite la domiciliul pacienților pierduți din supraveghere sau cu risc de pierdere din supraveghere;
- Informarea și educarea membrilor familiilor: au fost realizate 196 vizite la domiciliul membrilor familiei pacienților cu risc de pierdere din supraveghere;
- Îmbunătățirea depistării tuberculozei: în total 167 persoane din grupa de risc de TB au fost readresați către instituțiile medicale, fiind investigați la tuberculoză, din care 85 au fost diagnosticați cu tuberculoză;
- Suport psihologic și social: 1132 sesiuni de consiliere oferite pacienților cu TB sau persoanelor cu risc de TB;
- Sesiuni de consiliere a lucrătorilor în teren: 80 sesiuni de consiliere oferite utilizatorilor de droguri injectabile (IDU) de către lucrătorii în teren;
- Implicarea comunității: 36 întruniri cu persoane cheie din comunitate organizate în localitățile rurale cu incidență sporită de TB;
- Sesiuni de informare și educare, cursuri de instruire: 13 de sesiuni au fost organizate la care au participat 648 persoane;
- 1 mese rotunde despre control TB au fost organizate, cu participarea a 29 persoane, reprezentanți ai autorităților publice locale și alte persoane cheie;
- Întruniri ale grupurilor de suport: 24 ședințe a grupurilor de suport (TB Club) pentru pacienții cu TB și membrii familiilor lor. Au participat 226 de persoane din Bălți, Șoldănești, Soroca, Fălești, Ocnîța și Dondușeni.

Activitatea: Instruirea membrilor ONG în controlul TB

Pe parcursul perioadei de raportare, Fundația Soros Moldova (FSM) a organizat un curs de instruire pentru reprezentanții ONG-urilor active în domeniul TB (30-31 Martie 2015). La cursul de instruire au participat 25 de reprezentanți ai ONG.

Cursul de instruire pentru membrii ONG – urilor active în domeniul TB și HIV are ca scop formarea abilităților de comunicare pentru sporirea aderenței pacienților cu TB la tratament, dezvoltarea abilităților de planificare și organizare a activităților, inclusiv prin crearea parteneriatelor la nivel comunitar. Agenda cursului a inclus următoarele module:

- Noi abordări în depistarea și diagnosticul TB.
- Examinarea contactilor conform noilor recomandări. Profilaxia TB.
- Grupurile de suport reciproc – experiența ONG-urilor care organizează grupuri de suport pentru pacienții în tratament.

- Mecanisme de fundraising pentru ONG-uri – experiența ONG-ului "Angelus Moldova".
- PNCT – structura, bugetul și implementarea.
- Implicarea ONG-urilor în elaborarea și implementarea PNCT.
- Discutarea chestionarelor pentru a evalua atitudinea pacienților față de maladie, lucrătorii medicali și asistența socială.

Activitatea: Instruirea voluntarilor de la ONG în aspecte comunitare ale TB

Voluntarii înrolați de ONG au participat la cursurile de instruire cu genericul "Implicarea comunității în controlul Tuberculozei" realizate de FSM. În semestrul I din 2015 au fost organizate 2 cursuri de instruire cu participarea a 31 de voluntari versus 30 programați.

Cursul de instruire a prevăzut următoarele module:

- Tuberculoza. Aspectele contemporane ale maladii.
- Grupuri cu risc sporit de îmbolnăvire cu TB, depistarea și examinarea contactilor. Factorii de influență a infecției TB și maladii.
- Problemele în detectarea, examinarea și monitorizarea tratamentului antituberculos. Aspecte de confidențialitate.
- Depistarea pacienților cu TB. Screeningul de TB.
- Capacitățile instituțiilor medicale în detectarea TB. Referirea și însoțirea pacienților la instituția medicală.
- Aspecte ale comunicării eficiente. Bariere. Tehnici de comunicare cu pacienții.
- Informarea, educarea și comunicarea cu persoanele din grupurile de risc sporit.

Ref. 2.4. Sporirea implicării comunităților afectate, inclusiv a persoanelor care trăiesc cu HIV

Domeniul serviciilor oferite: Activități TB/HIV

Activitatea: Sesiuni de informare pentru membrii Ligii Naționale PTH

În semestrul 1 din 2015, FSM a organizat 2 sesiuni de informare „Implicarea comunității în controlul TB” după cum urmează: 26 februarie în Chișinău și 26 mai în Bălți. La sesiunile din semestrul 1, 2015 au participat 44 persoane – reprezentanți ai organizațiilor membre ale Ligii Naționale PTH.

Sesiunile de informare au inclus următoarele subiecte:

- Tuberculoza. Epidemiologia tuberculozei. Coinfecția HIV/TB;
- HIV și TB: influența reciprocă asupra evoluției maladii;
- Grupuri cu risc la TB - probleme în depistare și examinare;
- Confidențialitatea;
- Referirea și însoțirea pacienților către instituțiile medico-sanitare publice;
- Screeningul pacienților;
- Formarea parteneriatelor în activitățile de referire și suport social.

Activitatea: Întruniri pentru grupurile de la egal la egal

FSM a oferit un grant ONG, format din foștii pacienți de TB și/ sau afectați de TB pentru a susține pacienții de TB și membrii familiilor lor prin activități de informare, educare despre drepturile și responsabilitățile pacienților.

În cadrul proiectului „Împreună spre încheierea tratamentului” implementat de Asociația Națională a Bolnavilor de Tuberculoză (ANBT) din Moldova “SMIT”, în semestrul I au fost organizate 7 ședințe de lucru de la egal la egal în 4 instituții specializate în tratamentul TB (Chișinău /IFP - 24.02.15, 17.03.15, 29.04.2015, Chișinău Spitalul Municipal de TB – 28.02.14, 29.04.2015, Bălți/Departamentul TB– 24.03.15, 03.06.2015; Vorniceni – 27.05.15). La ședințele de la egal la egal au participat 200 pacienți cu TB.

Subiectele abordate în cadrul sesiunilor de informare și educare se referă la:

- Determinanții aderenței la tratament.
- Importanța încheierii tratamentului.
- Serviciile de suport oferite pacienților în condiții de ambulator
- Drepturile și responsabilitățile pacienților.

În timpul sesiunilor, pacienții au adresat întrebări și au primit răspunsuri cu privire la următoarele subiecte:

- Condițiile de acordare a suportului social din partea APL și altor structuri.
- Acordarea tratamentului complementar pentru efectele adverse în timpul tratamentului antituberculos.
- Acordarea gradului de invaliditate pe durata tratamentului.
- Obținerea documentelor pentru a putea primi suport social.

Activitatea: Dezvoltarea grupurilor de suport reciproc: program de granturi

Întru asigurarea suportului grupurilor de la egal la egal, FSM a acordat în bază de concurs un grant Asociației Naționale a Bolnavilor de Tuberculoză (ANBT) din Moldova “SMIT”. Grantul a fost implementat în perioada: 01.02.2015 - 30.06.2015.

Scopul grantului „Față în față” este creșterea aderenței la tratamentul antituberculos a pacienților aflați în condiții de ambulator și promovarea depistării timpurii a TB în Florești. Ca rezultat au fost realizate 12 ședințe de la egal la egal cu participarea a 90 de pacienți cu TB pacienți din localitățile - Putinesti, Gura Căinarului, Prodanesti, Bobulești, Lunga, Florești, Valea-Rădoaiei, Cenușa, Roșieticii-Vechi, Hîrtop, Cernița, Prodănești, Tira, Domulgeni, Ștefănești.

Ref.2.5: Creșterea nivelului de conștientizare despre TB prin programe - educatorii de la egal la egal

Domeniul de servicii oferite: ACSM

Componenta advocacy, comunicare și mobilizare socială (ACSM), din grantul „Sporirea rolului pacientului și a comunității în controlul tuberculozei în Moldova” este implementată în mare parte de către Centrul PAS nemijlocit, și pentru o serie de activități sunt implicate diverse organizații non-guvernamentale.

Activitățile pentru implementarea programului – educatori de la egal la egal s-au referit la: suportul rețelelor de educatori de la egal la egal, organizarea sesiunilor de

informare de către educatori de la egal la egal cu populația țintă, formarea supervisorilor și organizarea monitorizării acestor programe.

Activitatea: Suportul rețelelor de educatori de la egal la egal, formarea capacităților și supravegherea activității acestora

În semestrul I, 2015, Centrul PAS a organizat 641 de prelegeri, discuții și alte activități de informare privind tuberculoza, la care au participat mai mult de 2 mii ascultători. Aceste activități au fost desfășurate în Chișinău și în diferite raioane. Pentru realizarea acestei acțiuni, Centrul PAS atrage voluntari din diferite organizații non-guvernamentale, care lucrează cu grupurile de persoane vulnerabile („Viața Nouă”, TDV-Bălți), populația generală („Speranța Terrei”), precum și studenți și rezidenți de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” și Colegiul National de Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo” prin Asociația studenților și rezidenților în Medicina din Republica Moldova (ASRM).

Toți voluntarii sunt instruiți înainte de antrenare în activități de informare, fiind organizat de Centrul PAS instruire de o zi. În semestrul 1 al 2015 au fost organizate cursuri cu participarea a 153 de voluntari.

Ref. 2.6. Campanii de comunicare și mobilizare socială

Domeniul de oferire a serviciilor: ACSM

Activitatea: Elaborarea, publicarea și distribuirea materialelor informative cu privire la TB în rândul populației generale

În perioada de raportare, Centrul PAS a elaborat și publicat 11 tipuri de diverse materiale (broșuri, pliante, afișe, postere, calendare). Aceste materiale au fost distribuite în timpul evenimentelor de informare (prelegeri, discuții, mese rotunde) organizate de PNCT, Centrul PAS, cât și de organizațiile non-guvernamentale implicate în controlul asupra TB, transmise pentru a fi distribuite în rândul populației centrelor comunitare de sprijin pentru pacienții cu TB, create în 10 raioane ale țării, precum și centrelor de medicină de familie. Materiale în limba rusă au fost transmise pentru a fi distribuite pe teritoriul Transnistriei.

Materiale dedicate pentru populația generală au fost cu un tiraj de 75 mii de exemplare; pentru pacienții cu TB - 3000 exemplare. În același timp au fost elaborate și printate materiale despre TB destinate persoanelor cu infecția HIV și bolnavilor SIDA - 2000 exemplare și materiale informaționale despre HIV/SIDA destinate persoanelor cu TB-2000 exemplare.

Activitatea: Evenimente de advocacy despre TB la nivel local

În perioada ianuarie – iunie 2015, Centrul PAS a organizat 6 evenimente cu scop de advocacy în Chișinău și Bălți, cu participarea a 178 persoane - președinți de raioane, membri ai consiliilor raionale, primari, șefi ai diferitelor instituții regionale, care au atribuții direct sau indirect în controlul TB. Organizarea acestor evenimente are ca scop atragerea atenției autorităților locale asupra problemelor programului de control al tuberculozei, pacienților cu TB și familiilor lor, advocacy pentru alocarea de fonduri

suplimentare pentru pacienți cu TB, exprimarea suportului Programului teritorial de TB prin crearea grupurilor de lucru multidisciplinare, care ar putea contribui la implicarea societății în controlul tuberculozei.

Activitatea: Prezentarea programelor de televiziune și de radio pentru populație despre TB

În 2014, Centrul PAS a finanțat difuzarea a 5 spoturi video și 3 spoturi audio în vederea promovării cunoștințelor despre tuberculoză, care au fost difuzate la 5 posturi TV și 6 posturi cu acoperire regională și națională.

Activitatea: Colaborarea cu mass-media

În semestrul I al 2015 au fost organizate 2 vizite în teren (la centrele comunitare) pentru reprezentanții mass media, la care au participat 30 de jurnaliști.

OBIECTIVUL 2. Asigurarea unui management eficient al cazurilor de TB prin suportul paciențelor și fortificarea capacităților sistemului de sănătate

Ref. 3.1: Suport motivațional pacienților cu tuberculoză sensibilă **Domeniul serviciilor oferite: Suport pentru pacienți**

Activitatea: Suport pentru aderența la tratament: motivarea pacienților cu TB sensibilă

Suportul motivațional pacienților cu tuberculoză sensibilă prevede oferirea de pachete cu produse alimentare, rambursarea cheltuielilor de transport pentru vizitele la centrele DOT, monitorizarea tratamentului și distribuirea materialelor informative.

Suportului motivațional oferit în baza grantului Fondului Global este modificat din pachete alimentare în transferuri de bani direct pe cardul personal al pacientului, excepție fiind pacienții din instituțiile penitenciare, pacienții care sunt asigurați cu tratament direct observat la domiciliu și boschetarii care în continuare primesc pachete alimentare. Pachetele alimentare, în calitate de suport au fost menținute pentru persoanele din sistemul penitenciar și persoanele din grupurile de risc (boschetarii).

În semestrul 1, 2015 au beneficiat de suport din sursele FG, în formă de bani, 858 pacienți cu TB sensibilă. Nivelul de acoperire a fost de 80%. Din numărul total de 858 pacienți, 180 au fost din regiunea Transnistria. Din beneficiarii de suport motivațional de pe malul drept, 620 au primit suport în formă de bani și 58 de pacienți au primit pachete alimentare direct distribuite de DOT suporteri, din care 48 - din sistemul penitenciar și 10 - boschetari.

Atingerea țintei de acoperire cu suport din sursele FG în mărime de 80% în semestrul 1 se explică prin faptul că în paralel cu suportul din sursele externe, este aprobat programul de suport cu pachete alimentare din sursele CNAM (ordinul Ministerului Sănătății și Companiei Naționale de Asigurări în Medicină al Republicii Moldova (CNAM) # 1285/265A din 20/12/2012 „Cu privire la organizarea tratamentului bolnavilor cu tuberculoză, caz nou și readmis, în condiții de ambulator pacienții cu TB). Suportul de la CNAM este în creștere anual și diferă prin mărimea valorii lunare a pachetului alimentar, fiind de 1050 lei per lună (cca 52 EUR) în comparație cu costul lunar de 20 EUR acordat din sursele FG. Astfel, suportul motivațional susținut de FG este oferit pacienților cu TB care au respectat cerința de minimum 25 de vizite la instituția medicală pentru tratamentul DOT și nu sunt incluși programul de suport din sursele CNAM. Rambursarea costurilor de transport pentru pacienții care au vizitat cabinetul medicului ftiziopneumolog a fost asigurată în semestrul I al 2015, 89 persoane au beneficiat de acoperirea costurilor pentru transport.

Activitatea: Îmbunătățirea aderenței la tratament: sesiuni de educare și consiliere a pacienților în ambulator

30 de cabinete ale medicilor ftiziopneumologi din țară, cu excepția celor 10 raioane în care sunt create Centre Comunicare, au oferit consiliere pacienților cu TB conform procedurilor stabilite. Activitatea este coordonată de SR AFI. Semestrial sunt oferite 60 sesiuni de educare și consiliere.

Activitatea: Educarea pacientului și sesiuni de consiliere psihologică

În ianuarie - iunie 2015, 15 centre de informare și educare al pacienților de tuberculoză (TB), instituite în cadrul spitalelor sau secțiilor de tuberculoză din țară, unde pacienții se află la tratament în faza intensivă, au acordat servicii de informare, educare, consiliere pacienților ținând cont de rezultatul evaluării riscului de pierdere din supraveghere. Aceste centre au activat în 5 secții ale IFP "Chiril Draganiuc", 3 secții din Spitalul Clinic Municipal de Tuberculoză din Chișinău, 3 secții din Spitalul Municipal Bălți, Departamentul Tuberculoză, 2 secții din Spitalul de Tuberculoză Vorniceni și 2 secții din Spitalul de Tuberculoză or. Bender.

Ref.3.2. Asistență pentru pacienți cu forme rezistente de TB la medicamente: Domeniul serviciilor oferite: TB-MDR

Activitatea: Suport pentru aderența la tratament: motivarea pacienților cu TB-MDR

Conform prevederilor grantului, din sursele FG sunt prevăzute surse pentru acoperirea a 85% de pacienții cu TB multidrorezistentă, noi înregistrați în tratament în condiții de ambulator. În semestrul 1, 2015 au beneficiat de suport din sursele FG, 316 pacienți cu TB MDR, înregistrând o acoperire la nivel de 113% comparativ cu ținta stabilită în lista indicatorilor raportați către FG. Din numărul total de 316 pacienți, 75 au fost din regiunea Transnistria, iar 21 dintre ei au fost din penitenciarele regiunii. Din beneficiarii de suport motivațional de pe malul drept, 229 au primit suport în formă de bani și 12 de pacienți din sistemul penitenciar au primit pachete alimentare direct distribuite de DOT suporteri.

În penitenciare (nr. 16 și 13), stimulentele au fost distribuite în fiecare zi pacienților, sub formă de suplimente la porția zilnică de alimente.

O altă activitate spre asigurarea continuității tratamentului este organizarea vizitelor asistenților DOT la domiciliu. Conform indicatorilor stabiliți, în semestrul 1, 2015 au fost asigurate vizite DOT la domiciliu, la 35 pacienții care nu au posibilitatea de a se deplasa la instituția medicală pentru administrarea medicamentelor.

Ref.3.3. Fortificarea capacităților personalului medical din serviciul ftiziopneumologic

Domeniul de servicii oferite: Fortificarea sistemului de sănătate

Activitatea: Cursuri de instruire pentru personalul medical din serviciul ftiziopneumologic

Pe parcursul semestrului I al 2015 a fost organizat un curs de instruire cu genericul "Managementul cazurilor de tuberculoză rezistentă în condiții de ambulator". La training au fost prezenți 25 participanți - medicii ftiziopneumologi din IFP „Chiril Draganiuc”, DIP, IMSP spitalele raionale.

Obiectivele trainingului au fost consolidarea cunoștințelor în control tuberculozei la nivel comunitar, sporirea accesibilității populației la servicii specializate de asistență medicală, dezvoltarea în continuare a competențelor necesare a medicilor ftiziopneumologi de pe ambele maluri în managementul cazurilor de TB MDR și TB XDR, în conformitate cu recentele revizuirii ale ghidurile OMS (22-24 aprilie 2015).

Subiectele discutate în cadrul cursului de instruire sunt:

- Introducere generală a noilor protocoale clinice în TB pentru adulți, copii și medicina primară: sinteza a noilor modificări versus protocoalele anterioare per capitol
- Metode moderne în diagnosticul TB. Metode molecular-genetice. Modalități și principii. Algoritmul de diagnostic. Factori de eroare. Definirea rezultatelor microbiologice.
- Tuberculoza multidrogrezistentă cu tulpini heterorezistente – provocare majoră pentru cliniciști. Modalități de diagnostic și tratament.
- Managementul clinic al cazului cu TB MDR/XDR. Cerințe de prezentare a cazurilor la Comitetul de Recrutare în Programul DOTS Plus.
- Principii de elaborare a schemelor de tratament conform cerințelor OMS. Regimuri de tratament în dependență de spectrul de rezistență.
- Controlul infecției. Criterii și principii pentru elaborarea planului de control al infecției.
- Medicamente noi în tratamentul TB rezistente: indicații, contraindicații, efecte adverse. Recomandările OMS pentru introducerea în practică a medicamentelor noi.
- Managementul reacțiilor adverse în contextul tratamentului cazurilor cu MDR/XDR TB în condiții de ambulator. Tactici și măsuri.
- Tratamentul MDR/XDR TB în situații speciale. Conduita pacienților cu comorbidități în condiții de ambulator.
- Managementul cazului TB/HIV/SIDA în condiții de ambulator: screening.
- Aspecte etice în controlul TB.
- Comunicarea interpersonală: scop, obiective, elemente de baza ale comunicării, tehnici.
- Bariere în comunicarea efektivă. Comunicarea cu bolnavii de TB, membrii familiei: tehnici.
- Consilierea: strategii, tehnici Consilierea pacienților cu TB: pași în consilierea efektivă.

Activitatea: Participarea personalului din echipa de implementare a Programului Național de Control al Tuberculozei și echipa Monitorizare și Evaluare la cursuri de instruire și evenimente internaționale peste hotarele țării

În semestrul 1 al anului 2015, Centrul PAS a acoperit cheltuielile aferente participării la evenimentele internaționale, după cum urmează:

1. "Prima Conferință a Ministerelor din Parteneriatul Estic cu privire la tuberculoză și tuberculoză multidrogrezistentă", 30-31 martie 2015, Riga, Letonia – 1 persoană din cadrul Ministerului Sănătății, 1 persoană din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale, Familiei și Copilului și 1 persoană de la ONG „AFI”.
2. Școala de management în sănătate publică, USMF, Chișinău, Moldova - 2 persoane din cadrul IFP "Chiril Draganiuc".
3. Curs de instruire internațional, nivel avansat "Managementul Clinic al DR-TB în regiunea europeană a OMS" – 1 persoană din cadrul catedrei de Pneumoftiziologie a USMF "N. Testemițanu" a participat la acest eveniment organizat în Riga, Letonia, în perioada 01-10.06.2015.
4. "Al 25-lea Congres Internațional al Societății Europene de Respirologie" – s-au făcut plățile în avans pentru participarea la acest eveniment a unei persoane din

cadrul catedrei de Pneumoftiziologie a USMF "N. Testemițanu". Evenimentul va avea loc în Londra, Marea Britanie pe 26-30.09.2015.

Activitatea: Vizite de monitorizare de către PNCT

În semestrul I, 2015 au fost realizate 89 de vizite cu scop de monitorizare și evaluare a realizării activităților de control în TB în teritorii, din care 11 au fost în regiunea Transnistria. Echipa de monitorizare și evaluare a PNCT este formată din specialiști în laborator, medici. Ariile de monitorizare sunt: organizarea Programului de control al Tuberculozei teritorial, alocații, sistemul informațional, managementul cazurilor de TB, managementul medicamentelor, conlucrarea cu sectorul de medicină primară.

Ref.3.4. Fortificarea capacităților personalului medical din serviciul de medicină primară

Domeniul de servicii oferite: Fortificarea sistemului de sănătate

Activitatea: Fortificarea capacităților personalului medical din sectorul de medicină primară

În semestrul 1, 2015 au fost organizate două cursuri de instruire, a câte 3 zile fiecare, cu participarea a 54 medici de familie. Cursul are ca scop de a îmbunătăți cunoștințele în tratamentul direct observat al pacienților cu TB, și implicarea comunității în suportul pacienților cu TB, pentru personalul care a beneficiat de un astfel de curs cel puțin 2 ani în urmă și pentru noul personal angajat. Cursurile pentru medicina primară au fost organizate în colaborare cu USMF, în continuarea modelului de integrare a cursurilor stabilite în cadrul grantului în programul de instruire continuă a cadrelor medicale.

Activitatea: Elaborarea și imprimarea ghidurilor în controlul tuberculozei

În perioada raportată a fost definitivată elaborarea Protocoalelor clinice naționale "Tuberculoza la adult" și "Tuberculoza la copil", precum și ghidurile "Controlul tuberculozei la nivelul asistenței medicale primare" și "Consilierea pacienților cu tuberculoză". Protocoalele și ghidurile au fost elaborate de către specialiștii principali în domeniul TB din țară, în conformitate cu ultimele recomandări ale OMS și, au fost aprobate de către Ministerul Sănătății. Protocolul clinic național "Tuberculoza la adult" a fost imprimat în 300 exemplare, "Tuberculoza la copil" - în 200 exemplare, ghidul "Controlul tuberculozei la nivelul asistenței medicale primare" - în 3000 exemplare și ghidul "Consilierea pacienților cu tuberculoză" - în 1000 exemplare. Toate materialele au fost transmise cu titlu gratuit Programului Național de Control al Tuberculozei pentru distribuire ulterioară către instituțiile și persoanele implicate în controlul tuberculozei.

Activitatea: Conferință inter-raională pentru serviciul de medicină primară și cel de ftiziopneumologie.

O altă măsură programată în bugetul grantului orientată spre fortificarea colaborării și comunicării sectorului de TB cu medicina primară, sistemul de sănătate publică, asistența socială și alți parteneri și instituții cheie este organizarea de două ori pe an a conferinței regionale.

În semestrul 1, 2015 la conferința cu genericul „Reach, Treat and Cure Everyone”, au participat 205 de persoane. Subiectele discutate au fost: povara TB și în special a formelor rezistente pentru R. Moldova, implicarea comunității.

Anexă. Lista ONG-urile care au implementat proiecte în domeniul TB în cadrul Programul de Granturi Mici în 2015:

#	Denumirea ONG-ului	Denumirea proiectului	Obiectivul proiectului	Perioada de implementare a proiectului	Localitățile acoperite cu servicii în cadrul proiectelor
1	"Programe Medico-Sociale"	"Susținerea depistării precoce și tratamentului tuberculozei printre persoanele vulnerabile din or. Bender și suburbiile acestuia"	Reducerea mortalității și morbidității TB în regiunea transnistreană, reducerea abandonului, îmbunătățirea aderenței la tratament printre persoanele vulnerabile și implicarea comunității în controlul TB.	01.01.2015-30.06.2015	or. Bender
2	"ACTIV"	"Suport social și psihologic pentru pacienții cu TB și TB-MDR"	Susținerea pacienților cu TB și TB-MDR cu risc înalt de întreruperea tratamentului, abandon, refuzul tratamentului sau cu eșec în tratament, în vederea continuării/finalizării acestuia.	01.02.2015-30.06.2015	Spitalul TB din or. Bender, Dispensarul TB din or. Bender și Dispensarul TB din or. Tiraspol
3	"AFI"	"Crearea accesului persoanelor fără loc de trai de pe teritoriul Municipiului Chișinău la servicii de diagnostic și tratament TB"	Diminuarea mortalității și morbidității TB în rândul persoanelor fără loc permanent de trai din municipiul Chișinău prin implicarea comunității în controlul TB	01.01.2015-30.06.2015	Mun. Chișinău

4	„Speranța Terrei”	”Să luptăm împreună împotriva Tuberculozei”	Sporirea aderenței la tratament a pacienților cu TB aflați în tratament din Bălți și Șoldănești; Identificarea precoce a cazurilor de TB în rândul persoanelor fără loc permanent de trai din municipiul Bălți.	01.01.2015-30.06.2015	Mun. Bălți și r-l Șoldănești
5	„Asociația Psihologilor Tighina”	„Fortificarea implicării persoanelor cheie din comunitate în creșterea rate de succes în prevenirea și tratamentul tuberculozei „	Sporirea ratei succesului tratamentului antituberculos prin implicarea resurselor și capacităților locale în raionul Căușeni.	01.01.2015-30.06.2015	Raionul Căușeni
6	”Centrul de Asistență Socială Casa Speranțelor”	„Reducerea incidenței de TB în Soroca prin fortificarea eforturilor comunității”	Controlul răspândirii tuberculozei în raionul Soroca prin creșterea nivelului de informare și educarea pacienților cu risc de abandon, a familiilor acestora și întregii comunități.	01.01.2015-30.06.2015	Raionul Soroca
7	Asociația Națională a Bolnavilor de Tuberculoză (ANBT) din Republica Moldova “SMIT” (Societatea Moldovei împotriva Tuberculozei)	”Susținerea și instruirea pacienților cu tuberculoză”	Sporirea aderenței la tratamentul antituberculos a persoanelor cu TB din raionul Florești și sporirea depistării precoce a maladii la persoanele din grupul de risc.	01.02.2015-30.06.2015	Staționarele TB din țară (Chișinău, Bălți și Vorniceni)

INDICATORII DE PERFORMANȚĂ AI PROGRAMULUI

La finele semestrului I al anului 2015 performanța medie a indicatorilor de proces este de 114% .

Din 10 indicatori de proces în baza cărora se măsoară performanța programului țintele au fost depășite pentru 6 indicatori, doi indicatori au fost realizați în mod corespunzător, unul a fost atins în proporție de 80%, iar unul este raportat anul și nu sunt disponibile date pentru perioada raportată. Tabelul de mai jos prezintă rezultatele atinse pentru fiecare indicator versus ținte.

Rating-ul general acordat de Fondul Global grantului TB implementate de Centrul PAS este A2.

Numărul grantului	MOL-T-PAS			
Actualizarea progresului pe grant - Perioada de raportare	Ciclu:	Semestrial	Numărul	10
Actualizarea progresului pe grant - Perioada acoperită	Data de început:	1-Ian-2010	Data de final :	30-Jun-2015
Actualizarea progresului pe grant - Numărul				10

Nr.	Indicatori	Țintele semestrul 8 ¹	Rezultate obținute în semestrul 8 ²	0 - 59%	60 - 89%	> 90%	Comentarii
1	Numărul de pacienți înregistrați în programul DOTS care au beneficiat de stimulente pentru sporirea complianței la tratament	1070	858	80%			În primul semestru al anului 2015, 858 pacienți cu TB înregistrați în programul DOTS au primit suport motivațional pentru îmbunătățirea aderenței la tratament. Indicatorul este atins în proporție de 80%. Motivul variației: În prezent, în țară există două surse de finanțare a suportului motivațional: CNAM și FG. Valoarea pachetului oferit din sursele CNAM este mai consistentă. SR AFI a informat coordonatori TB teritoriali din instituțiile medico- sanitare de a prezenta lista de pacienți cu TB sensibilă

¹ cumulative pe durata programului

² cumulative pe durata programului

					care nu au fost acoperiți de CNAM pentru a oferi suport motivațional din sursele FG. Majoritatea Coordonatorilor TB înscriu pacienții în listele pentru suport motivațional de la CNAM, având un pachet cu o valoare mai mare. De asemenea TB Coordonatorii încearcă să absoarbă sumele acordate de CNAM.
2	Numărul și procentul de pacienți înregistrați în programul DOTS Plus care au primit stimulente pentru sporirea compliancei la tratament	280	316	113%	În prima jumătate a anului 2015, 316 de pacienți MDR-TB au primit stimulente pentru îmbunătățirea respectării tratamentului. Indicatorul este atins.
3	Numărul de voluntari, membri din echipele multidisciplinare, reprezentanți ai ONG-urilor instruiți în aspecte DOT și controlul tuberculozei la nivel de comunitate	80	83	104%	83 de persoane au fost instruite pe parcursul semestrului 1, 2015, dintre care: 27 de persoane din echipele multidisciplinare din centrul comunitar; 25 persoane din ONG-uri care activează în aspecte comunitare, DOT, TB și 31 voluntari din rețeaua de ONG-uri. Indicatorul este supra îndeplinit în proporție de 104%.
4	Rata abandonurilor cazurilor noi de TB în cadrul centrelor comunitare	n/a	n/a	n/a	n/a
5	Numărul pacienților noi cu TB aflați în faza de ambulator care au beneficiat de suportul DOT în cadrul centrelor comunitare	323	380	118%	380 pacienți noi cu TB au fost acoperiți cu servicii de comunitate (centre comunitare și ONG-uri) ei au primit cel puțin 25 intervenții DOT pe parcursul la o luna (vizite la centrul de DOT de către pacient sau vizite la pacient de suporterii DOT pentru consumul de medicamente). Indicatorul este realizat în proporție de 118%. Motivul pentru variații: AO AFI au inclus și înregistrat toți pacienții noi de TB prevăzuți în listele centrelor comunitare).
6	Numărul de persoane (pacienți TB, TB/HIV și	200	200	100%	În primul semestru al 2015, 200 de persoane (TB/HIV pacienții și familiile lor) au beneficiat de suport de la egal la egal. Indicatorul

	famiile lor) care au fost instruiți de către grupurile de la egal la egal				este atins.
7	Numărul de educatori de la egal la egal, jurnaliști la nivel național și regional, persoane-cheie din republică instruiți în TB și TB/HIV	75	153	204%	153 persoane au fost instruite. Indicatorul este atins. Motivul variației este numărul de jurnaliști, aprobat să fie majorat, în limitele bugetului existent.
8	Numărul de personal din serviciu TB instruiți în managementul TB-MDR)	25	25	100%	25 persoane din serviciu TB au fost instruite în managementul TB-MDR. Indicatorul este atins.
9	Procentul de deținuți înrolați în tratamentul TB și susținuți prin programul tratamentului TB de follow-up	95%	100%	105%	In prima jumătate a 2015, au fost eliberați 19 deținuți aflați în tratamentul TB. Toți aceștia au fost susținuți prin programul tratamentului TB de follow-up.
10	Numărul de lucrători medicali instruiți în managementul de caz, probleme de îngrijire comunitară, lucru informațional cu diferite grupuri de populație	50	54	108%	In prima jumătate a 2015, au fost instruiți 54 lucrători medicali. Indicatorul este atins.

UTILIZAREA FONDURILOR

Bugetul cumulativ programat pentru debursare este de 7,149,027 Euro, de facto s-a debursat suma de 7,135,006 Euro. Rata cumulativă a debursării este de 100%.

Suma cheltuită de Recipientul Principal în semestrul 1 al anului 2015 este de 607,802.00 Euro, iar cumulativ, la finele grantului (30 iunie 2015) a fost cheltuită suma de 7,094,678.00 Euro. Variația dintre suma debursată și suma cheltuită este datorată sumelor angajate pentru activitățile în derulare.

F1: Bugetul și debursările de către Fondul Global - in (€)

